

2. Сахнова Т. В. Курс гражданского процесса: теоретические начала и основные институты. М.: Волтерс Клувер, 2008. 696 с.
3. Васильев С. В. Гражданский процесс: учеб. пособие. Изд. 2-е, доп. Харьков: Одиссей, 2007. С. 22–23.
4. Бобрик В. І. Теоретико-методологічні засади співвідношення змісту понять «вид і порядок судочинства» та «правила провадження» в цивільному і господарському процесах. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. 2014. Вип. 1. С. 147–151.
5. Цивільне процесуальне право України: підручник/В. В. Комаров, В. А. Бігун, П. І. Радченко та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків: Основа, 1992. С. 17.
6. Сахнова Т. Судебные процедуры (о будущем цивилистического процесса). *Арбитражный и гражданский процесс*. 2009. № 2. С. 9–14.
7. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків: Право, 2012. С. 52.

Одержано 25.04.2017

УДК 347.98

Євген Вікторович Петров,

*суддя Дружківського міського суду Донецької області,
доктор юридичних наук, професор*

ПРОБЛЕМА РОЗМЕЖУВАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СУДУ

Від часу запровадження в Україні інституту адміністративної юстиції служителі вітчизняної Феміди – адвокати, позивачі та відповідачі – ніяк не можуть «опритомніти» від необхідності пошуків чітких і зрозумілих критеріїв розмежування господарської та адміністративної юрисдикції. Нині із цього приводу можна натрапити на чималу кількість роз'яснень, авторами яких є як науковці, так і офіційні представники органів судової влади. Проте стан справ у цьому напрямі все ще залишається складним. При цьому слід пам'ятати, що за кожною судовою справою, яку передають від одного суду до іншого, стоять конкретні фізичні та юридичні особи, їх права, свободи й законні інтереси, які, на жаль, здебільшого через зволікання із судовим розглядом справи по суті не може бути поновлено або належним чином захищено.

Чим можна пояснити таку ситуацію? Дехто вважає, що причина полягає в тому, що процесуальне законодавство України не повною мірою врегульовує питання меж юрисдикцій окремих видів судочинства. Розвиваючи цю думку, автори пропонують, на їх погляд, досить прості алгоритми дій, які повинні усунути всі суперечності. Так, під час розмежування предметної юрисдикції між адміністративним та господарським судочинством пропонують спиратися на те, що до господарської юрисдикції належать ті справи, які походять із сфери господарювання. Підтвердженням такої точки зору є сама мета створення господарських судів – розгляд спорів, що виникають у процесі господарювання. Однак господарські спори публічно-правового характеру можуть бути предметом двох юрисдикцій: господарської та адміністративної. Зокрема, якщо суб'єкт господарювання допускає порушення, не пов'язані з його господарюванням, а порушує саме норми, які належать до адміністративного права, то є класичний варіант адміністративних правовідносин, а отже ці спори повинні розглядати адміністративні суди [1]. Не коментуючи викладену точку

зору, поставимо її автору такі запитання: як можна встановити, що та або інша норма належить саме до категорії норм адміністративного права? Наприклад, яким чином можна встановити правову природу норм, що регулюють порядок державної реєстрації права суб'єкта господарювання на об'єкти інтелектуальної власності? На жаль, у правовій літературі немає можливості виявити відповіді на ці запитання. З огляду на викладене більш об'єднану здається позиція Р. С. Мельник, який наголошує, що головна проблема стосовно розмежування господарської, цивільної та адміністративної юрисдикції полягає у слабкому опрацюванні таких теоретичних категорій, як «адміністративно-правові відносини» та «публічно-правові відносини» [2], що своєю чергою, спричинені нехтуванням теорією поділу права на приватне та публічне.

На підставі аналізу сучасного стану вивчення і впровадження у правову науку та правозастосовну практику теорії поділу права на приватне й публічне, на жаль, доводиться констатувати, що певна кількість вітчизняних науковців дотримується ідеї її практичної нежиттєздатності, пов'язаної, на їх думку, з умовністю такого поділу. Проте історія зазначеної правової теорії наочно доводить, що останнє є цілком дійовою. Питання полягає лише в тому, що у межах вітчизняної правової теорії практично не вироблено критерії розмежування норм приватного та публічного права. Однак на противагу цьому маємо значний зарубіжний досвід вирішення означеної проблематики, на який не тільки можна, але й необхідно зважати українським правотворцям. До того ж необхідність такого кроку пов'язана з євроінтеграцією України, в межах якої наша держава взяла на себе обов'язок адаптувати власну правову систему до правової системи Європейського Союзу. Отже, усі розвідки європейських науковців, у тому числі й щодо критеріїв розмежування приватного та публічного права, можуть бути застосовані в Українській державі.

Водночас, наприклад, у Німеччині найбільш поширеною є так звана комбінована теорія, відповідно до якої вважають, що публічно-правові відносини виникають там і тоді, коли мова йде про реалізацію публічних завдань, тобто тих завдань, які належать до виключної компетенції суб'єктів публічної адміністрації. Особливість публічних завдань полягає в тому, що приватні особи не можуть вільно, тобто на підставі загальних принципів права або загальних положень законодавства, взяти на себе їх виконання. Для цього необхідна спеціальна вказівка в законі або спеціальний дозвіл, виданий державним органом або органом місцевого самоврядування (делегування повноважень). У всіх інших випадках йдеться про приватноправові відносини та норми приватного права.

Отже, вважаємо, що на підставі зазначеного критерію можна більш чітко визначати правову природу спірних правовідносин, що сприятиме розв'язанню питання про підсудність тієї або іншої справи господарському або адміністративному суду.

Список бібліографічних посилань:

1. Муза О. Розмежування адміністративного та господарського судочинства в Україні. *Юридична Україна*. 2009 № 4. С. 39–43.
2. Мельник Р. С. Ще раз про сутність та ознаки публічно-правових відносин. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 4. С. 55–64.

Одержано 19.04.2017